

Ze Společnosti pro návykové nemoci ČLS JEP

Kamil Kalina

e-mail | kamil.kalina@lf1.cuni.cz; <https://snncls.cz/>

Doc. MUDr. et PhDr. Kamil Kalina, CSc.
člen výboru SNN ČLS JEP

Vážené čtenářky, vážení čtenáři,

redakce časopisu *Adiktologie pro léčebnou a preventivní praxi* laskavě poskytla výboru Společnosti pro návykové nemoci (dále SNN) v každém čísle prostor pro novinky z oboru a informace o naší činnosti. V tomto čísle nabídku využíváme poprvé a chceme vás upozornit na důležité dokumenty, které v r. 2020 z práce výboru SNN vzešly.

1 STANDARD SUBSTITUČNÍ LÉČBY

Standard substituční léčby byl poprvé publikován jako Standard opiátové substituční léčby ve Věstníku MZ v roce 2001, částka 4/2001. První revize standardu byla vydána ve Věstníku MZ v r. 2008, částka 3/2008. Návrh třetí revize byl připraven pracovní skupinou sekce substituční léčby SNN, vedené prim. MUDr. Petrem Popovem, MHA; dalšími členy pracovní skupiny byli členové výboru SNN doc. MUDr. Viktor Mravčík, Ph.D., MUDr. Jiří Dolák a MUDr. Jakub Minařík. Rozsáhlejší doplnění a zapracování poznámek provedl MUDr. Jakub Minařík. Finální verze byla schválena výborem SNN dne 28. 9. 2020.

Nová verze standardu uvádí látky, které se v současnosti používají pro opiátovou substituci, upřesňuje podmínky jejich používání a formuluje některá důležitá pravidla, mimo jiné pro hospitalizaci pacientů, kteří substituci užívají. Oddíl 3.7 řeší substituční léčbu při hospitalizaci z jiných důvodů než pro návykové onemocnění a stanoví, že v takových případech „odmítnutí poskytovat substituci z ekonomických důvodů anebo její vysazení tam, kde není jednoznačná medicínská indikace, je postup non lege artis“. Oddíl 3. 8 se pak zabývá substituční léčbou při hospitalizaci pro návykové onemocnění; postup závisí na situaci, v níž pacient přichází. Pokud chce odvykat kompletně, je třeba substituční látku vysadit, ale pokud je pacient rozhodnutý na substituci setrvat (tj. léčba má jiné ohnisko než závislost na opioidech), je třeba substituci ponechat, ev. dávku upravit tak, aby pacient byl stabilizovaný, bez odvykacích obtíží a při ukončení hospitalizace bez cravingu, který by vedl k relapsu a ohrožoval pacienta předávkováním.

Zajímavý je oddíl 3.6, který v rámci standardu substituční léčby nastoluje otázku odborné legitimacy substituční léčby při závislosti na psychostimulanciích. Tomu předcházela jarní diskuze ve výboru SNN, která vedla k vydání doporučeného postupu pro farmakologicky asistovanou léčbu závislosti na pervitinu. Tento dokument uvádíme níže.

Odkaz na Standard substituční léčby: https://snncls.cz/wp/wp-content/2020/10/SSL_3.3.pdf

2 FARMAKOLOGICKY ASISTOVANÁ LÉČBA ZÁVISLOSTI NA PERVITINU

Doporučení SNN pro off-label použití centrálních stimulantů u závislých na metamfetaminu prezentuje tento postup jako „farmakologicky asistovanou léčbu“, což je pojem v současnosti používaný mj. pro terapeutické použití halucinogenů (je otázkou, proč takto nenazýváme i opiátovou substituci). SNN zde vychází vstříc předpokládaným potřebám léčebné praxe v „pervitinové zemi“, zároveň však jasně formuluje podmínky, za nichž je možné používání metylfenidátu a podobných léčiv pokládat za odborně bezpečné.

I když zpracování doporučeného postupu bylo motivováno a urychleno situací spojenou s epidemií SARS-CoV-2, farmakologická léčba u nelegálních stimulantů včetně substituční léčby je alternativou standardní léčby i v jiných situacích. Její zavedení dokonce předpokládá Národní strategie prevence a snižování škod spojených se závislostním chováním 2019–2027.

Odkaz na Doporučení SNN pro farmakologicky asistovanou léčbu závislosti na pervitinu: <https://snncls.cz/wp/wp-content/2020/04/SSL-pervitin-fin.pdf>.

3 DOPORUČENÍ SNN K OCHRANNÉMU LÉČENÍ

SNN vydala odborné doporučení k ochrannému léčení protialkoholnímu, protitoxikomanickému, resp. k ochrannému léčení osob s diagnózou patologického hráčství, které schválil výbor SNN 19. 6. 2020. Vždy jde o kolektivní dílo, ale mimořádně se o něj zasloužily MUDr. Andrea Miklovičová a MUDr. Adéla Stoklasová, které jsou za SNN členkami pracovní skupiny MZ pro ochranné léčby.

Každý, kdo třeba jen slyšel o ochranných léčbách, si jistě položil otázku, zda nařízená léčba má smysl (obecné mínění je, že to příliš nefunguje ...), a pokud ano, za jakých podmínek. Doporučení SNN na tuto otázku odpovídá 19 let starou citací: „OL může mít smysl jen tehdy, podaří-li se v klientovi jeho přístup vnitřně změnit na dobrovolný (Kalina, Kudrle, 2002).“

Současná medicína nedisponuje farmakoterapií, která by sama o sobě dokázala ovlivnit postoj pacienta k vlastní problematice závislosti, ovlivnila jeho motivaci ke změně, případně by dokázala závislost vyléčit. Zbývá tudíž psychoterapeutické působení. Spolupráci v psychoterapii si ovšem nelze vynutit, představa nařízení spolupráce na takovém vnitřním procesu je a priori pochybná.

Klíčovými otázkami rozhodování o indikaci OL jsou: a) Je klient vůbec závislý? b) Je klient schopen změny? Z toho plynou i kontraindikace: (a) těžší poruchy osobnosti, zejména osobnosti disociální (jde o vrozenou strukturu osobnosti, léčbou neovlivnitelnou); (b) jedinci s kognitivním deficitem (mentální retardace, demence, těžší organické psychosyndromy). V těchto případech nelze podstupovat psychoterapeutický proces orientovaný na změnu.

Doporučení SNN se rovněž zabývá otázkami bezpečí personálu i spolupacientů. Za velmi perspektivní považuje myšlenku rozdělit klienty na OL podle úrovně rizik a spolupráce do třech skupin s tím, že v programech pro dobrovolné pacienty by mohli podstupovat OL klienti maximálně ze skupiny „low-security“. Naopak nemotivovaní a nespolutracující jednotlivci by neměli být řešeni ve zdravotnickém systému.

Odkaz na Doporučení SNN k ochrannému léčení:
<https://snncls.cz/wp/wp-content/2020/09/DoporučeníSNN-OL.pdf>.

NA ZÁVĚR

Tekuté písky éry korony, na nichž žijeme od loňského předjaří, pohltily nejen řadu našich blízkých a kolegů (za mnohé jmenujme Mgr. Jiřího Hellera, neodmyslitelné osobnosti Apolináře a Kliniky adiktologie, nositele Ceny adiktologie), ale zahoupaly i časem a místem AT konference 2021 a přenesly nás do jiného termínu a jiného místa. Ale máme připravený dobrý program a věříme, že si jej (a mnoho kuloárových diskuzí a přátelských setkání) spolu s vámi užijeme 5.–9. září 2021 v hotelu Jana v Přerově.